

Kultūras ministrija

Bērnu un pusaudžu (9-16 gadi) medijpratības pētījuma rezultāti

Mediju politikas nodaļas eksperte
Dr.sc.comm. Klinta Ločmele

2018.gada 6.februārī

Kultūras ministrija

- **Puse** LV iedzīvotāju uzskata - ja kādu informāciju publicē/pār raida mediji, tad tā ir patiesa.
- Mediji kā pasaules spogulis.

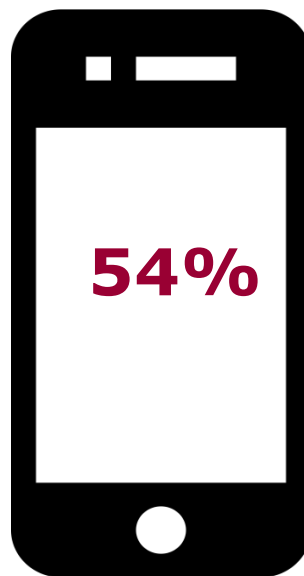

Attēls: [Chicago mirror ball | Oscar Peñalva | Flickr](#)

Kultūras ministrija

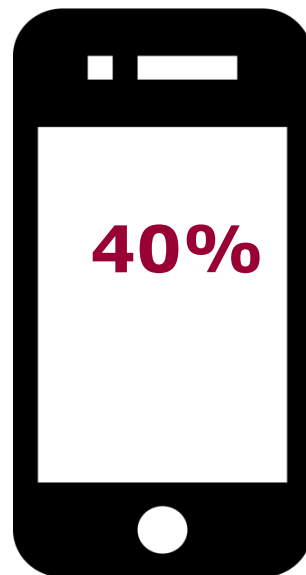
Cik % no jauniešiem (15-24 gadi) tic sociālajos medijos atrodamajai informācijai?

Kultūras ministrija

Cik % no jauniešiem (15-24 gadi) dalās ar informāciju internetā, to nepārbaudot?

Kultūras ministrija

Photo: Eric Pickersgill
<http://www.designboom.com/art/eric-pickersgill-removed-smartphones-10-14-2015/>

Kultūras ministrija

Par pētījumu

Iniciēja un finansēja Kultūras ministrija

Veica Latvijas Universitātes UNESCO
Medijpratības katedra

2017.gada oktobris-novembris

Aptaujāti **1203 bērni un pusaudži** no 9 līdz 16
gadu vecumam visā Latvijā

Rezultātu pilns apkopojums:

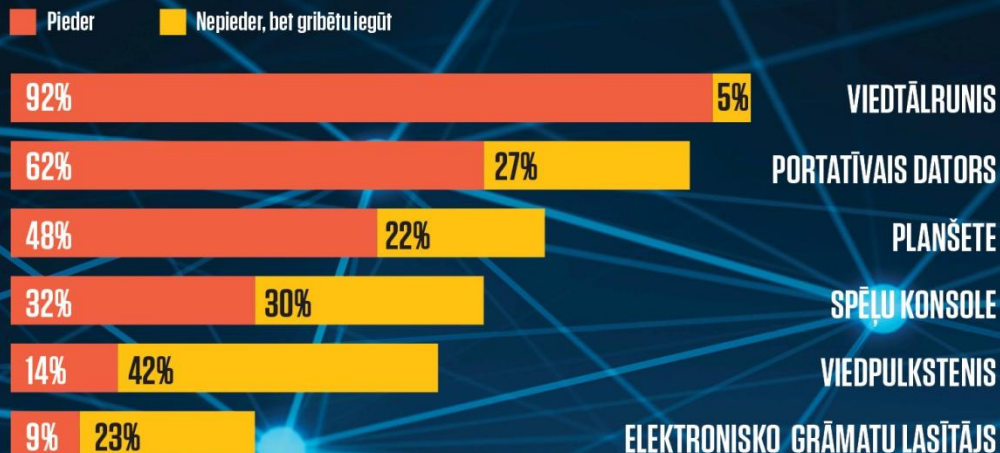
<https://www.km.gov.lv/lv/mediju-politika/medijpratiba/bernu-un-pusaudzu-medijpratibas-petijums>

KĀDAS IERĪCES PIEDER UN LIETO?

Kas no minētā tev pieder un ko tu vēlētos iegūt personiskā lietošanā? (%)

Visi respondenti vecumā no 9 līdz 16 gadiem, n=1203

INTERNETU DATORĀ LIETO KATRU DIENU

VISBIEŽĀK IZMANTO:

- lai lejupielādētu (53%) un skatītos (49%) filmas
- nosūtītu e-pastus (52%)
- meklētu mācībām nepieciešamo Informāciju internetā (46%)
- spēlētu spēles internetā (44%)

INTERNETU VIEDTĀLRUNĪ LIETO KATRU DIENU

VISBIEŽĀK IZMANTO:

- ziņu sūtīšanai dažādās saziņas platformās (77%)
- sociālo portālu apmeklēšanai (70%)
- lai klausītos (68%) un lejupielādētu (61%) mūziku
- lai apstrādātu un izvietotu fotoattēlus internetā (60%)
- lai skatītos video internetā (56%)

Internetu kopumā ne mazāk kā 3 stundas dienā lieto 57% aptaujāto: trešā daļa (34%) no 9-12 gadus veciem bērniem un vairāk kā divas trešdaļas (76%) no 13-16 gadus veciem pusaudžiem

INTERNETU PLAŅŠETDATORĀ LIETO KATRU DIENU

Internetu planšetdatoros bērni un pusaudži Latvijā izmanto ievērojami retāk nekā telefonos un datoros

Kultūras ministrija

Rezultātos vērojami riski un bažas

- **Liels interneta patēriņš:** Vairākums aptaujāto (57%) internetu lieto kopumā **ne mazāk kā 3 stundas dienā.**
- **Liela daļa no internetā veiktajām aktivitātēm ir izklaidei vai bezmērķīgas:**
  - Tikai nedaudzi lasa grāmatas internetā vai meklē informāciju mācībām vai hobijiem.

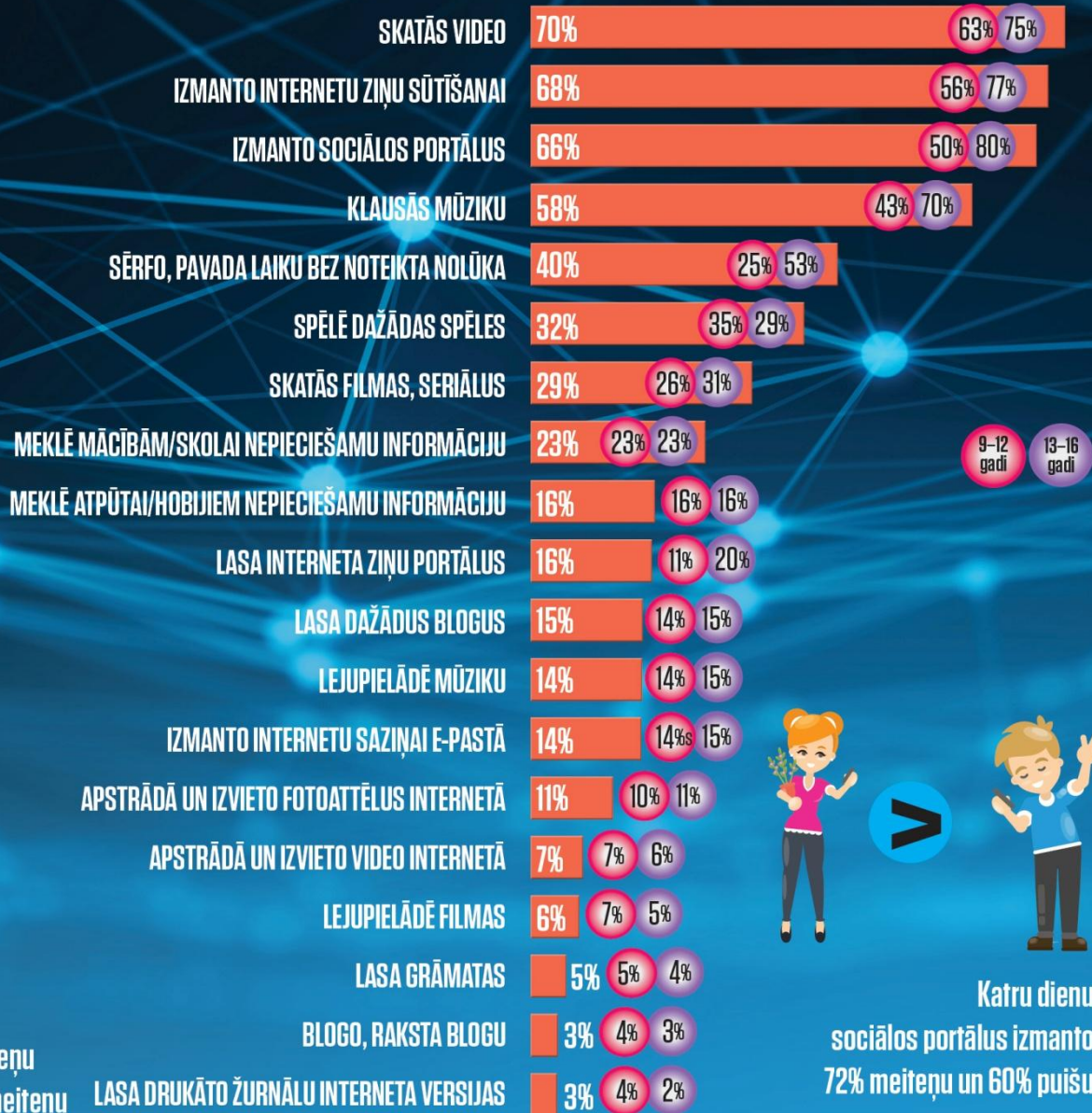
KO JAUNĀ PAAUDZE DARA INTERNETĀ?

**■ cik % respondentu
vecumā no 9 līdz 16 gadiem
katru dienu...**

Katru dienu:

- skatās dažādus video 79% puīšu 60% meiteņu
- spēlē spēles internetā 45% puīšu un 18% meiteņu
- sazinās e-pastā 18% puīšu un 10% meiteņu

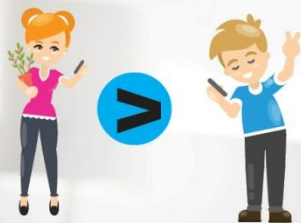

Katru dienu
sociālos portālus izmanto
72% meiteņu un 60% puīšu

KĀDAS PLATFORMAS IZMANTO?

cik % respondentu vecumā no 9 līdz 16 gadiem katru dienu izmanto šādas interneta vietnes, sociālos portālus, saziņas platformas...

Katru dienu:

- izmanto Instagram 60% meiteņu un 47% puīšu
- izmanto Snapchat 46% meiteņu un 28% puīšu
- izmanto Musical.ly 22% meiteņu un 9% puīšu

YouTube

KLASE

Google

WhatsApp

Instagram

Snapchat

Facebook

vk.ru (vkontakte.ru)

Spotify

Musical.ly

Skype

Wikipedia

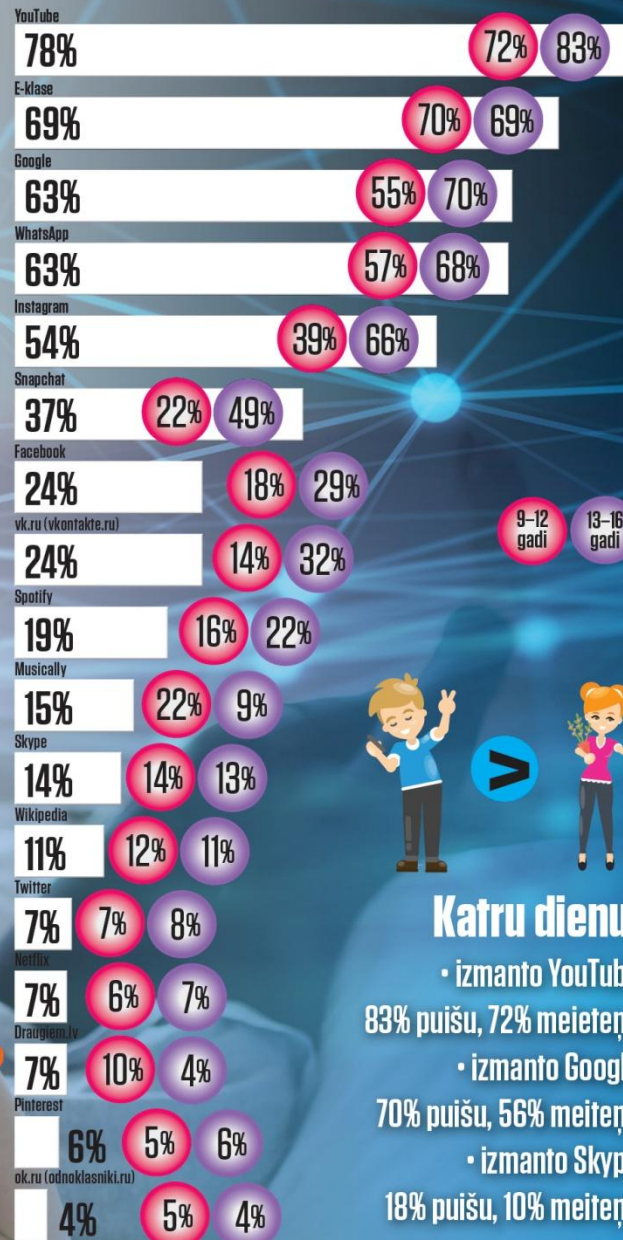
Twitter

NETFLIX

Draugiem.lv

Pinterest

ok.ru (odnoklassniki.ru)

Katru dienu:

- izmanto YouTube 83% puīšu, 72% meiteņu
- izmanto Google 70% puīšu, 56% meiteņu
- izmanto Skype 18% puīšu, 10% meiteņu

■ cik % respondentu vecumā no 9 līdz 16 gadiem katru dienu portālā YouTube skatās šādus video...

97%

mēdz vispār izmantot YouTube

Piektā daļa respondentu (19%) lieto YouTube vairāk nekā

5 stundas dienā

78%

izmanto YouTube **KATRU DIENU**

MŪZIKAS, DZIESMU VIDEO

50%

46%

54%

VLOGERUS (VLOGGERS) UN YOUTUBE SLAVENĪBAS (YOUTUBERS)

43%

46%

41%

SMIEKLĪGUS VIDEO, JOKUS, IZAICINĀJUMUS (CHALLENGES)

34%

34%

33%

VIDEO, KUR CITI SPĒLĒ DAŽĀDAS SPĒLES (GAMERS)

33%

39%

29%

FILMAS

19%

22%

17%

VIDEO AR PRAKTISKIEM PADOMIEM, PAMĀCĪBĀM (HOW-TO VIDEOS)

17%

18%

15%

DRAUGU, PAZIŅU VEIDOTUS VIDEO

16%

20%

14%

ANIMĀCIJAS/MULTIPLIKĀCIJAS FILMAS

15%

19%

11%

9-12 gadi

13-16 gadi

Puiši skatās YouTube vairāk kā meitenes

YouTube slavenības (Vlogers & YouTubers):
katru dienu skatās

48% 38%

Smieklīgus video, jokus, izaicinājumus (Challenges):
katru dienu skatās

42% 26%

Kā citi spēlē spēles (Gamers):
katru dienu skatās

49% 17%

Kultūras ministrija

Daļa bērnu un pusaudžu mēdz izmantot sociālos portālus **pat vairāk nekā trīs stundas dienā:**

- 14% respondentu – Instagram;
- 11% respondentu – Snapchat;
- 30% bērnu un pusaudžu, kuri mājās sarunājas pamatā krievu valodā, – vk.com (vkontakte.ru).

Sociālo portālu lietošana

Instagram vispār izmanto **73%** respondentu
Katru dienu izmanto **54%** respondentu
14% respondentu Instagram izmanto vairāk kā **trīs stundas** dienā

Snapchat izmanto **57%** respondentu
Katru dienu izmanto **37%** respondentu
11% respondentu lieto Snapchat vairāk kā **trīs stundas** dienā

Facebook izmanto **69%** respondentu
!!! Tikai **24%** respondentu Facebook izmanto katru dienu

draugiem.lv izmanto **41%** respondentu
Tikai 7% respondentu draugiem.lv lieto katru dienu

vk.com izmanto **34%** respondentu

Respondentiem, kuri mājās pamatā sarunājas krievu valodā, tas ir populārākais sociālais portāls – vispār izmanto **72%** mērķauditorijas pārstāvju, **57%** – katru dienu **30%** bērnu un pusaudžu, kuri mājās sarunājas pamatā krievu valodā, vk.com izmanto vairāk kā **trīs stundas dienā**

89%

vispār mēdz lietot sociālos portālus

Sociālos portālus lieto katru dienu

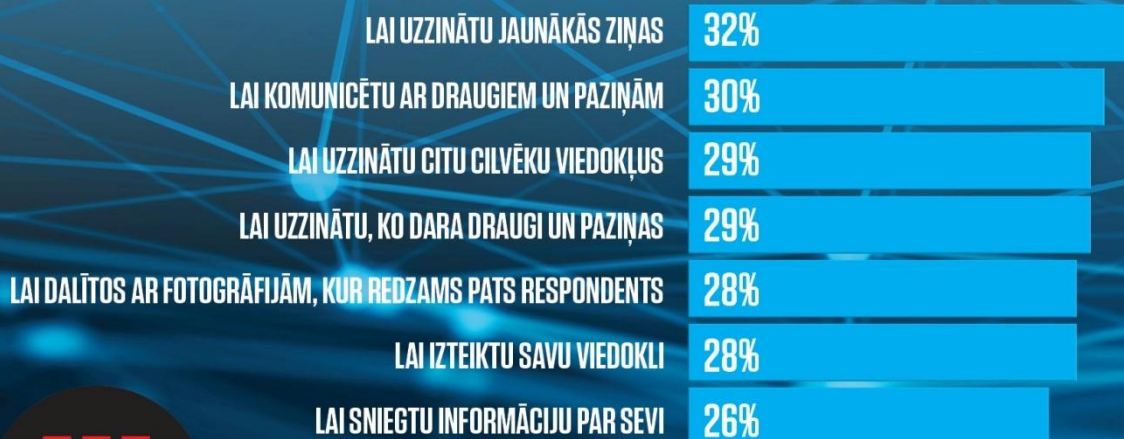
66%

■ kādiem mērķiem respondenti vecumā no 13 līdz 16 gadiem izmanto

 Facebook

Ko saka respondenti:

Meitene, 16 gadi: *Es pašā sākumā pievienojos Facebook un tad es gandrīz katru dienu iegāju.*

Un tagad viņš nav tas interesantākais sociālais medijs.

Un tur arī neviens īsti nav aktīvs no tiem, kurus es pazīstu.

Tikai mana mamma ir ļoti aktīva.

Neskatoties uz Facebook noteikto vecuma ierobežojumu profila izveidei (13 gadi),

56% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem atzinuši, ka mēdz šo portālu lietot

vecākie bērni katru dienu izmanto vairāk kā jaunākie

13 - 16 gadi
29%

9 - 12 gadi
18%

Kultūras ministrija

Nekritiska informācijas meklēšana internetā un izvērtēšana

Intervijās tiek norādīts, ka **parasti meklēšana netiek veikta tālāk par pirmo Google piedāvāto lapu.**

Meitene, 14 gadi:

“Es tā īsti neskatos. Man dažreiz vienalga ir, galvenais, ka ir kaut kas, ko uzrakstīt, piemēram, mājasdarbos. Bet tā jau es īpaši neskatos.”

- Tikai **50%** no 9–12 gadus veciem bērniem uzskata, ka prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu vai informācija tajās ir patiesa
- Pusaudži (13–16 gadi) – **80%**.

Kultūras ministrija

Jaunākajai grupai (9-12 gadi) ir zemākas zināšanas un prasmes

Tikai **50%** no 9-12 gadus veciem bērniem uzskata, ka **prot salīdzināt dažādas interneta vietnes** un mājaslapas, lai saprastu, vai informācija tajās ir patiesa.

Tikai **51%** no 9-12 gadus veciem bērniem uzskata, ka **prot kontrolēt to, kuri cilvēki var redzēt viņu publicēto informāciju** (pārvaldīt privātuma nosacījumus).

- Vecumā no 13-16 gadiem 77% respondentu uzskata, ka to prot.

67% jaunākās grupas respondentu uzskata, ka **prot bloķēt ziņojumus** no cilvēkiem, ar kuriem nevēlas sazināties (iepretim 93% 13-16 gadus veciem respondentiem).

Kultūras ministrija

Interneta lietošanā nepieciešamo prasmju un iemaņu apguve – **pašmācībā.**

Pusaudži jūtas pārāki savās prasmēs gan par vecākiem, gan skolotājiem, tāpēc ne vieni, ne otri netiek uzskatīti par labiem padomdevējiem.

Attēls: Pixabay.com

Skolotājiem ir svarīgāka loma gados vecākās (13-16 gadi) respondentu grupas interneta lietošanā, sniedzot dažādus ieteikumus.

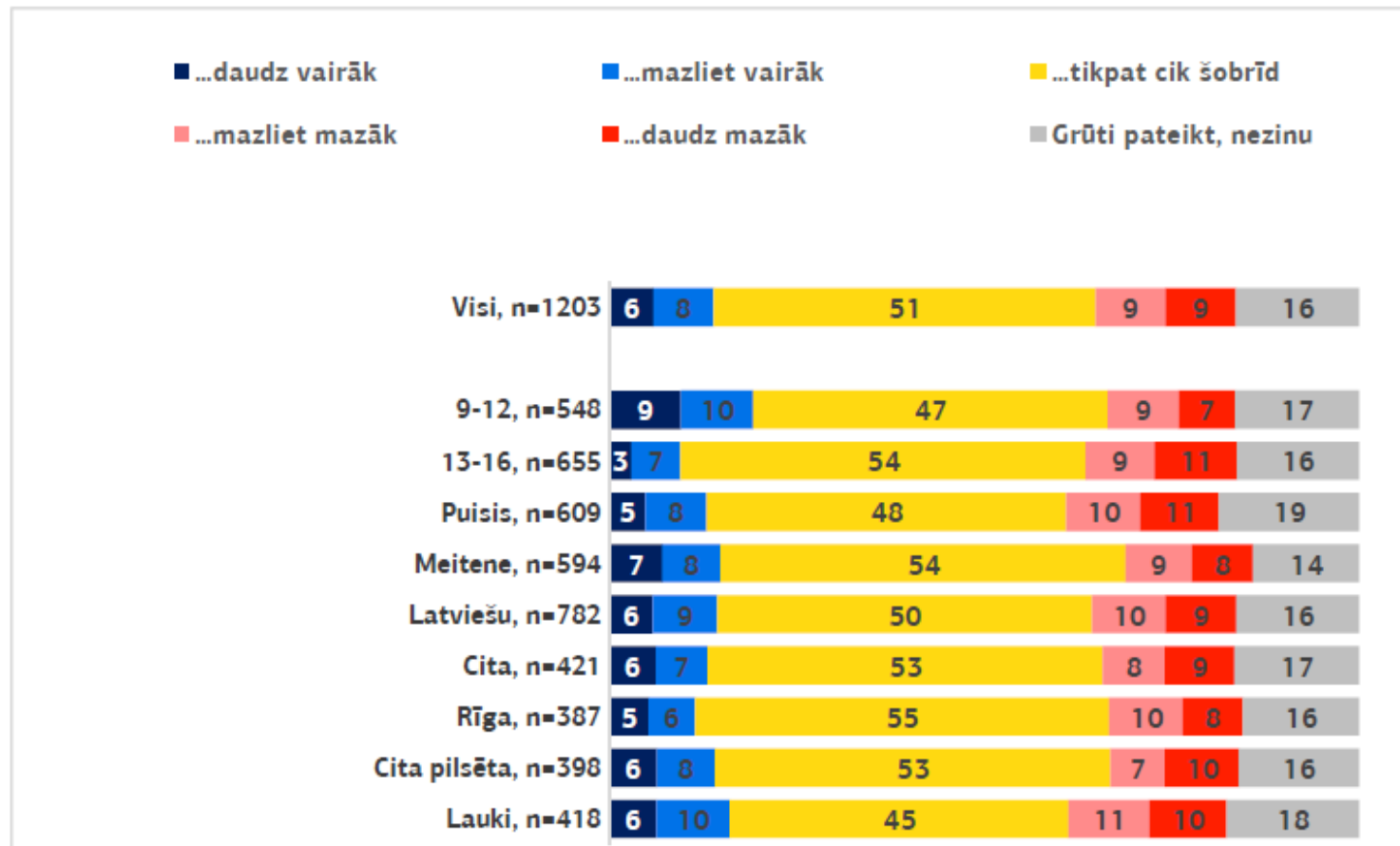
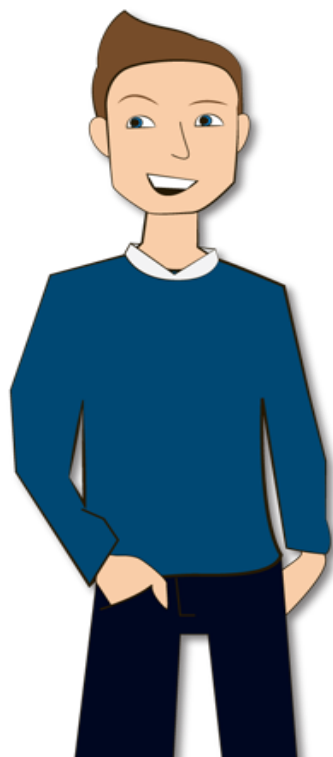
Gados jaunākie (9-12 gadi) respondenti saņēmuši salīdzinoši lielāku šāda veida atbalstu no vecākiem.

Kultūras ministrija

VECĀKU IESAISTĪŠANĀS: Vai tu vēlies, lai tavi vecāki vairāk vai mazāk interesējas par to, ko tu dari internetā, vai arī lai paliek tā, kā ir šobrīd? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt grafikā

Kultūras ministrija

Ziņas un mediju darbība I

Intervētie pētījuma dalībnieki bieži ziņu skatīšanos, klausīšanos vai lasīšanu vairāk **attiecina uz vecāku vai pat vecvecāku paaudzi, nevis uz sevi.**

Meitene, 15 gadi: Ja es aizeju pie omas, viņai parasti skan ziņas fonā, vismaz tur es aptuveni dzirdu, kas notiek.

Puisis, 15 gadi: Es pārsvarā pievēršu uzmanību tam, kas notiek internetā, par jaunākajām lietām. Par tehnoloģijām un arī par citām valstīm, kas notiek politikā. Par Latviju ne tik ļoti.

Meitene, 16 gadi: Es par jaunumiem Latvijā praktiski neko nezinu. Tikai to, ja es e-klasē gribu iereģistrēties profilā, tad tur sākumā ir kaut kādi raksti.

Kultūras ministrija

Ziņas un mediju darbība II

Nepietiekama izpratne par:

- viltus ziņu atpazīšanu;
- mediju biznesa darbības pamatprincipiem un to finansēšanas modeļiem;
- reklāmas lomu mediju darbībā.

Salīdzinoši labāka izpratne ir **par reklāmām, kas izvietotas dažādās platformās internetā**, t.sk., sociālajos portālos, bet tomēr lielai daļai no respondentiem sociālo portālu biznesa principi ir neskaidri.

Kultūras ministrija

Rezumējot

Līdzīgas tendences ir arī citur Eiropā, taču svarīgi uz tām ir reaģēt, pievēršot šim jautājumam uzmanību **mācību saturā, ģimenēs, medijos** (jāņem vērā, ka tradicionālie mediji tiek patērēti maz).

Rezultāti liecina, ka daļai bērnu un pusaudžu ir nepietiekamas zināšanas un prasmes, kuras nepieciešamas, lai droši un lietpratīgi patērētu, radītu un kopīgotu dažāda veida informāciju.

Aicinām mācību satura veidotājus ņemt vērā rezultātus, **lai arī ar mācību satura palīdzību** sniegtu atbalstu katras vecuma grupas bērniem un jauniešiem viņu zināšanu pilnveidošanai par gudru mediju un citas informācijas patērēšanu, radīšanu un kopīgošanu.

Kultūras ministrija

Medijpratība

Būtiska ne vien attiecībā uz cilvēka **ikdienas lēmumiem**

- noticēt/neticēt pseidozinātnes rakstiem, nepamatotiem reklāmas solījumiem vai konspirācijas teorijām,

bet arī attiecībā uz **demokrātiskās iekārtas pilnvērtīgu pastāvēšanu** (piemēram, lēmums vēlēšanās, pilsoniskā līdzdalība), uz valsts un sabiedrības drošumspēju.

Kultūras ministrija

Medijpratība ir svarīga dzīvei mainīgā pasaulē,
kurā notiek **cīņa ne tikai, par ko cilvēki tērēs
naudu, bet galvenokārt – par viņu prātiem,
uzskatiem, domām un vērtībām.**

Attēls: Pixabay.com

Kultūras ministrija

Paldies par uzmanību!

Klinta.locmele@km.gov.lv